

Ο Πούτιν κατέκτησε τη Μέση Ανατολή - Οι ΗΠΑ μπορούν να την πάρουν πίσω

23/Οκτ/2019 01:15

Του Hal Brands

Η Ρωσία, έλεγε ελαφρώς σαρκαστικά ο πρόεδρος των ΗΠΑ Μπαράκ Ομπάμα το 2014, είναι μια "περιφερειακής κλίμακας δύναμη": μια χώρα σίγουρα ικανή να κάνει κακό στη γειτονιά της, αλλά χωρίς δυνατότητες να αναπτύξει παγκόσμια επιρροή. Δεν θα ήταν έκπληξη εάν, τις δύο τελευταίες εβδομάδες, ο πρόεδρος της Ρωσίας Βλαντιμίρ Πούτιν έχει χαραγμένο ένα ειρωνικό χαμόγελο στο πρόσωπό του στη ανάμνηση εκείνης της αποστροφής του λόγου του Ομπάμα.

Οι Ρώσοι μισθοφόροι κατέχουν σήμερα θέσεις στη Συρία τις οποίες λίγες ημέρες νωρίτερα ήλεγχαν οι δυνάμεις των ΗΠΑ - σε έναν συμβολισμό της κατάρρευσης της θέσης της Αμερικής στην περιοχή και της ανόδου της Μόσχας στη θέση του βασικού μεσολαβητή στην κατανομή εξουσίας στο πλαίσιο του εμφυλίου πολέμου της Συρίας. Εν τω μεταξύ, ο Πούτιν διενήργησε κρατική επίσκεψη στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (στο πλαίσιο ευρύτερης περιοδείας του στον Περσικό Κόλπο), όπου - κατά την άφιξή του - οι ρωσικές σημαίες είχαν γεμίσει τους δρόμους. Η Ρωσία έχει τώρα μεγαλύτερη επιρροή στη Μέση Ανατολή από οποιαδήποτε άλλη ιστορική στιγμή από το απόγειο της σοβιετικής εξουσίας στη δεκαετία του 1960 και εξής. Όχι άσχημα για μια χώρα που έχει μια οικονομία μεγέθους μιας μεσαίας ευρωπαϊκής δύναμης.

Αμυδράθυμόμαστε πια ότι πριν από μονάχα λίγα χρόνια, ο μοναδικός σύμμαχος της Μόσχας στην περιοχή - το συριακό καθεστώς του Μπασάρ Αλ Άσαντ - παρέπαιε. Φαινόταν ότι η επιρροή της Ρωσίας στην ευρύτερη περιοχή θα σαρωνόταν εντελώς. Όταν ο Πούτιν παρενέβη στρατιωτικά στη Συρία το 2015, ο Ομπάμα προέβλεψε ότι οι ρωσικές δυνάμεις σύντομα θα "βάλτωναν". Τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν ακριβώς έτσι.

Η Μόσχα, σε συνεργασία με το Ιράν και τους βαστάζους του τελευταίου, έχει καταστήσει τον εαυτό της το επίκεντρο της διπλωματίας και των περιφερειακών ανταγωνισμών εξουσίας που περιβάλλουν αυτή τη σύγκρουση. Σε ποια άλλη πρωτεύουσα θα ταξίδευαν σχεδόν ταυτόχρονα τόσο ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Μπέντζαμιν Νετανιάχου όσο και ο Κασέμ Σολεϊμάνι, διοικητής της δύναμης Quds (σ.μ. σώμα ειδικών αποστολών και συλλογής πληροφοριών του Στρατού των Φρουρών της Ισλαμικής Επανάστασης) του Ιράν, προκειμένου να συζητήσουν για ζητήματα ασφάλειας στη Μέση Ανατολή;

Το Κρεμλίνο απολαμβάνει επίσης αυξανόμενους στρατιωτικούς και πολιτικούς δεσμούς με χώρες της περιοχής πέραν των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, συμπεριλαμβανομένων βασικών εταίρων των ΗΠΑ, όπως η Σαουδική Αραβία και η Αίγυπτος. Η πρόσφατη αγορά ρωσικού στρατιωτικού εξοπλισμού από την Τουρκία - του προηγμένου συστήματος αεράμυνας S-400 - απειλεί να δημιουργήσει ρήγμα στο ΝΑΤΟ. Η Μόσχα έχει πατήσει "πόδι" και στον εμφύλιο πόλεμο της Λιβύης, υποστηρίζοντας τις ανταρτικές δυνάμεις του στρατηγού Χαλίφα Χάφταρ, ο οποίος τυχαίνει να διαθέτει μεταξύ άλλων και αμερικανική υπηκοότητα.

Ο Πούτιν έχει σχεδιάσει και κάνει πολλά γι' αυτήν την ανάκαμψη στη Μέση Ανατολή. Έχει αντισταθμίσει τη συγκριτική έλλειψη άλλων μορφών δύναμης της Ρωσίας με τη χρήση εργαλείων χαμηλού κόστους - αεροπορικής δύναμης, μισθοφόρων, υποστήριξης σε συμμαχικές δυνάμεις στα πεδία των μαχών - έχοντας πετύχει το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα στη Συρία. Είναι επίσης πρόθυμος να πάρει μεγάλα ρίσκα, όπως η τοποθέτηση Ρώσων πιλότων, συμβούλων και των Ειδικών του Δυνάμεων στο επίκεντρο του συγκεκριμένου πολέμου, υπολογίζοντας ότι οι αντίπαλοι της Μόσχας - βασικά δηλαδή οι ΗΠΑ - θα ήταν πιο προσεκτικοί.

Την ίδια στιγμή, ο Πούτιν έχει δείξει διπλωματική ευελιξία, διατηρώντας τις "γραμμές" του ανοικτές για σχεδόν όλους τους παίκτες σε όλο το μήκος και πλάτος της περιοχής. Έχει πάντα κατά νου το ρητό ότι οι χώρες δεν έχουν μόνιμους φίλους ή εχθρούς, παρά μόνο μόνιμα συμφέροντα, αποκαθιστώντας τις σχέσεις της Ρωσίας με την Τουρκία - που είχαν οδηγηθεί στο ναδίρ μετά την κατάρριψη από τουρκικής πλευράς ρωσικού μαχητικού αεροσκάφους το 2015 - και χρησιμοποιώντας στη συνέχεια τη δυσaréσκεια της Άγκυρας έναντι της Ουάσινγκτον, προκειμένου η Μόσχα να αποδυναμώσει το ΝΑΤΟ. Έχει εκμεταλλευτεί έναν από τους πόρους που η Μέση Ανατολή παράγει σε αφθονία - δηλαδή το χάος - προκειμένου να ωθήσει τη Ρωσία ακόμη και μέσα σε υπερπερίπλοκες συγκρούσεις όπως εκείνη στη Λιβύη.

Ωστόσο, ο Πούτιν δεν θα μπορούσε να επιτύχει ούτε κατά προσέγγιση όσα πέτυχε χωρίς την ύπαρξη ενός κομβικής σημασίας στοιχείου: της ικανότητάς του να εκμεταλλεύεται τα αμερικανικά λάθη και να καλλιεργεί για τον εαυτό του και τη Ρωσία μια εικόνα αποφασιστικότητας και στιβαρότητας, την ίδια ώρα που πολλά αραβικά καθεστώτα, από την Αίγυπτο μέχρι τον Κόλπο, αρχίζουν να αμφιβάλλουν για την αξιοπιστία της Αμερικής.

Δεν θα υπήρχε, για παράδειγμα, χώρος για ρωσική εμπλοκή στη Λιβύη, εάν οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί τους δεν είχαν αφήσει πίσω τους ένα καταστροφικό κενό ασφαλείας μετά την ανατροπή του καθεστώτος του Μουαμάρ Καντάφι το 2011. Ομοίως, η εμφάνιση της Ρωσίας ως κεντρικού παίκτη στη Συρία δεν ξεκίνησε το 2015, αλλά το 2013, όταν ο Ομπάμα χάραξε άσκοπα μια "κόκκινη γραμμή" ενάντια στη χρήση χημικών όπλων από τις ένοπλες δυνάμεις του καθεστώτος Άσαντ, στη συνέχεια αρνήθηκε να επιβάλει με τη βία τον σεβασμό αυτής της κόκκινης γραμμής την ώρα που αυτή παραβιαζόταν και, τελικά, αναγκάστηκε να στραφεί στη Ρωσία προκειμένου εκείνη να μεσολαβήσει για την επίτευξη μιας συμφωνίας που θα έσωζε τα προσχήματα για τις ΗΠΑ.

Το 2015, ο Πούτιν μπόρεσε να αλλάξει άρδην την τροπή του εμφυλίου πολέμου στη Συρία και να ντροπιάσει την Ουάσινγκτον, διότι η κυβέρνηση Ομπάμα υπέφερε από ένα τεράστιο χάσμα

ανάμεσα στην πολιτική στην οποία όμνυε και στην πολιτική την οποία εφάρμοζε στην πραγματικότητα. Είχε θέσει ανοικτά έναν πολιτικό στόχο, ο οποίος ήταν η αλλαγή καθεστώτος στη Συρία, ωστόσο ποτέ δεν θέλησε να πληρώσει το κόστος της επίτευξής του. Και τώρα, ο θρίαμβος της Ρωσίας στη βόρεια Συρία έγινε εφικτός, επειδή η κυβέρνηση Τραμπ εγκατέλειψε μια θέση την οποία κρατούσε με σχετικά χαμηλό κόστος, με αποτέλεσμα την κατακρήμνιση των αμερικανικών θέσεων την οποία εκμεταλλεύτηκε η Μόσχα.

Όλα αυτά συμβαίνουν με φόντο την αμερικανική αναδίπλωση στη Μέση Ανατολή υπό τους δύο τελευταίους προέδρους των ΗΠΑ. Αυτή η αναδίπλωση μπορεί να είναι σοφή ή ανόητη, ίσως και ένα μείγμα των δύο, ωστόσο έχει τραυματίσει τις σχέσεις των ΗΠΑ με εταίρους-κλειδιά, που δεν νιώθουν πλέον σίγουροι για τον ρόλο που θα διαδραματίζει η Ουάσινγκτον στο μέλλον στην περιοχή.

Η κυβέρνηση Τραμπ έκανε ένα σημαντικό βήμα προς την ανατροπή 40 χρόνων αμερικανικής πολιτικής και σε άλλο ένα κομβικό σημείο, προκαλώντας μια αντιπαράθεση με το Ιράν και στη συνέχεια αδυνατώντας να απαντήσει κατάλληλα όταν η Τεχεράνη παρενέβη "δυναμικά" στην παραγωγή ή και στην εξαγωγή πετρελαίου από τον Κόλπο. Εάν η Ρωσία φαίνεται να έχει επανακάμψει στη Μέση Ανατολή, είναι η Αμερική που της άνοιξε την πόρτα. Ο Πούτιν θέλει να οδηγήσει τον κόσμο σε μία διεθνή τάξη πραγμάτων όπου η Ρωσία θα έχει ανακτήσει το παγκόσμιο κύρος και την επιρροή που είχε χάσει μετά τον Ψυχρό Πόλεμο. Στη Μέση Ανατολή, τουλάχιστον, η Ρωσία του Πούτιν βρίσκεται σε καλό δρόμο.

Αυτή η τάση μοιάζει εξαιρετικά απίθανο να αντιστραφεί σύντομα. Για χρόνια, οι Αμερικανοί αναλυτές περίμεναν οι Ρώσοι πολίτες να απαυδύσουν από τις τυχοδιωκτικές περιπέτειες της χώρας τους στο εξωτερικό, την ώρα που οι ίδιοι υπομένουν συνταξιοδοτικές περικοπές στο εσωτερικό. Όσο όμως ο Πούτιν κρατά το οικονομικό κόστος της πολιτικής του σχετικά χαμηλό και σημειώνει γεωπολιτικές επιτυχίες, οι πολιτικοί κίνδυνοι γι' αυτόν θα παραμένουν περιορισμένοι. Ο Πούτιν δεν είναι ο μόνος Ρώσος που θέλει τη χώρα του παγκόσμια δύναμη. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους έχει παραμείνει σχετικά δημοφιλής, παρ' όλη τη διαφθορά και τον αυταρχισμό του.

Ωστόσο, κι αν ακόμα η Ρωσία είναι μεγάλη δύναμη, οι ΗΠΑ εξακολουθούν να είναι η υπερδύναμη του πλανήτη και να διατηρούν σημαντικά γεωπολιτικά πλεονεκτήματα στη Μέση Ανατολή. Η Ρωσία μπορεί να κατακτά θέσεις επιρροής σε χώρες-εταίρους των ΗΠΑ, ωστόσο δεν μπορεί καν να έχει τη φιλοδοξία να καλύψει τον ρόλο της Ουάσινγκτον ως του "χωροφύλακα" στον Περσικό Κόλπο. (Πραγματικά, το θέαμα του μοναδικού αεροπλανοφόρου της Ρωσίας να αφήνει πίσω του μαύρο καπνό κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης ρωσικών δυνάμεων στη Μεσόγειο το 2017 μάς υπενθυμίζει ότι η Μόσχα έχει ελάχιστη ικανότητα προβολής ισχύος σε σύγκριση με τις ΗΠΑ).

Η Ρωσία μπορεί να κομπάζει δεξιά-αριστερά ότι αντιπαλεύει την τρομοκρατία στη Συρία και αλλού, αλλά μόνον οι ΗΠΑ έχουν πραγματικά τη δυνατότητα να συγκρατούν και να νικούν οργανώσεις όπως το Ισλαμικό Κράτος. Η Μόσχα μπορεί να άλλαξε την τροχιά των εξελίξεων στον συριακό εμφύλιο, ωστόσο δεν μπορεί να "ξεκλειδώσει" τη ροή διεθνών πόρων που τελικά θα χρειαστούν

για την ανασυγκρότηση της Συρίας - μόνον η Ουάσιγκτον, σε συνεργασία με την Ευρώπη, μπορεί να το κάνει.

Ενολίγοις, η Ρωσία μπορεί να ροκανίζει και να επιφέρει ρήγματα στην αμερικανική τάξη πραγμάτων στην περιοχή, ωστόσο μονάχα οι ΗΠΑ, με τα λάθη τους, μπορούν πραγματικά να την καταστρέψουν. Προς το παρόν, όσον αφορά στο τελευταίο, η Ουάσιγκτον κάνει πολύ καλή δουλειά.

[Διαβάστε το άρθρο στο Capital.gr](#)